

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2023. április

Díjak, kitüntetések

RANGOS FRANCIA ÁLLAMI KITÜNTETÉS AZ ÚJVIDÉKI EGYETEM PROFESSZORÁNAK – Dr. Ghilezán Szilvia a francia Akadémiai Pálmarend tiszti fokozatát vette át a belgrádi francia nagykövetségen – **Dr. Ghilezán Szilvia** rendes egyetemi tanárt, az Újvidéki Egyetem Műszaki Tudományok Karának professzorasszonyát, a Magyar Tudományos Akadémia külső köztestületi tagját magas színvonalú tudományos munkájáért és a francia tudományos élettel való szoros együttműködéséért az Akadémiai Pálmarend tiszti fokozatával tüntették ki. **Pierre Cochard**, Franciaország szerbiai nagykövete március 17-én Belgrádban, a kitüntetés ünnepélyes átadásakor kiemelte: nagyra értékeli **dr. Ghilezán Szilvia** szerepét a francia és szerb tudományos együttműködés előmozdításában és annak magasabb szintre emelésében. A díj átadására a belgrádi francia nagykövetségen került sor <https://vmat.rs/>

SOK JELES KÖZÜL LEGJEIT DÍJAZTA KÖZGYŰLÉSÉN AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET – Közgyűlést tartott az Erdélyi Múzeum-Egyesület szombaton Kolozsváron. Az egyesület tisztségviselői beszámoltak az elmúlt naptári év tevékenységéről, eredményeiről, megvalósításairól, költségvetéséről, vázolták a jövőbeli terveket. Szót kaptak az EME rangos meghívottai, majd díjkiosztóra került sor. Az idei **Entz Géza** díjat **Mihály Ferenc** és **Szász Erzsébet** kapta a *Míves famunkák Erdélyben Ács munkák, asztalosmunkák a XV-XVI. századból* című művészettörténeti adattár összeállításáért. Gróf Mikó Imre emléklapot kapott **Oborni Teréz, Orbán János, Oberfrank Ferenc** és **Szilágyi Tibor**. Az EME alapító tagságát kapta **Forgó Zoltán, Hegyi Géza, Pál Judit, Sipos Emese**, tiszteletbeli tagságot kapott **Kékedy-Nagy László** ... <http://szabadsag.ro/>



Hírek, események



EMLÉKTÁBLÁT AVATTAK LOS ANGELESBEN OLÁH GYÖRGY TISZTELETÉRE – A Magyarországon született amerikai Nobel-díjas kémikus, a Magyar Tudományos Akadémia egykori tiszteleti tagja, **Oláh György** tiszteletére avattak emléktáblát a Dél-kaliforniai Egyetem Loker Szénhidrogén-kutató Intézetében – A nagy hatású tudós 1927-ben született Budapesten, 1977-től dolgozott Los Angelesben, s folyamatosan tartotta a kapcsolatot a magyarországi kutatókkal. Legjelentősebb eredményét a karbokatínok kutatása terén érte el, e területen végzett munkáját jutalmazták kémiai Nobel-díjjal 1994-ben. A Magyar Tudományos Akadémia 1990-ben választotta tiszteleti tagjává. 2001-ben kapta meg a Corvin-lánc kitüntetést, 2002-ben a Bolyai-díjat, 2011-ben pedig Széchenyi Nagydíjjal tüntették ki. Számos magyar egyetem adományozott neki díszdoktori címet.

2017-ben hunyt el. Az avató ünnepség egyúttal alkalmat adott arra, hogy a Loker Szénhidrogén-kutató Intézet és a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kara közötti együttműködési megállapodást

véglegesítsék, amely keretében fiatal pécsi kémikusok folyamatosan részt vehetnek a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos kutatásokban Los Angelesben <https://mta.hu/>

23. KOLOZSVÁRI BIOLÓGUS NAPOK – A Kolozsvári Biológus Napok a BBTE Magyar Biológiai és Ökológiai Intézetének, és egyúttal az MTA KAB Biológia és ökológia szakbizottságának legfontosabb tudományos rendezvénye, amelyre ebben az évben március utolsó és április első napján került sor. Az idén 23. alkalommal megrendezendő konferencia elsődleges célja a hazai és a magyarországi biológus és ökológus kutatók rendszeres, évente egyszeri összegyűjtése Kolozsváron, hogy tudományos előadások és eszmecserek révén a tudomány népszerűsítését szolgálják és szakmai kapcsolatokat teremtsenek. A konferencia tudományos fórumként működik, ahol biológus és ökológus kutatók és egyetemi oktatók mellett egyetemi hallgatók és doktoranduszok is bemutatják és megvitathatják első tudományos eredményeiket ... Az előadások tematikája nagyon változatos volt az ökológiától az evolúcióból át, egészen a genetikáig <https://kab.ro/>

DÉL-SZLOVÁKIA EMLÉKEZETÉT RÖGZÍTI A FÓRUM KISEBBSÉGKUTATÓ INTÉZET – A Fórum Kisebbségkutató Intézet évek óta nagy hangsúlyt fektet a dél-szlovákiai emberek életútjaira, visszaemlékezésére. A kutatás célja, hogy a huszadik század eseményeit és az azokhoz tartozó személyes történeteket részletesen dokumentálja. A „*Nem mindennapi beszélgetések*” c. projektum ezért kétfajta médiumra, hang, illetve audiovizuális formában is rögzíti a visszaemlékezéseket ... A Fórum Kisebbségkutató Intézet hosszútávú céljai közé tartozik a szlovákiai magyarok kollektív emlékezetének gyűjtése, összegzése és archiválása. Az elmúlt évek alatt rögzített több ezer órnyi beszélgetés az intézet székházában kutatható <https://felvidek.ma/>

CERNICKÓ ISTVÁN: HOGYAN KREÁLJUNK NYELVEKET? - A NYELV, A NEMZET, AZ ÁLLAM ÉS A POLITIKA VISZONYA – A kárpátaljai magyarok az eltelt bő száz esztendő során alaposan megtanulhatták a leckét: a nyelv, amellyel a kultúrahordozó és identitásmeghatározó funkciója vitathatatlan, nem csupán az információ átadásának legfontosabb eszköze. Több nemzedéken át a zsigerekbe ivódott, hisz minduntalan a bőrükön érezték, hogy a nyelvpolitika a nyelvhasználat szabályozási eszköze. Mindezekről hallhattak átfogó előadást **Csernicskó Istvántól**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektorától <https://www.karpatinfo.net/>

NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA KEZDŐDÖTT A RÁKÓCZI-FŐISKOLÁN – „*A krízishelyzetek hatása és kihívásai az oktatásban*” címmel tartottak nemzetközi tudományos konferenciát a Rákóczi-főiskolán március 30-31-e között. Az esemény megnyitóján **Soós Katalin**, a Rákóczi-főiskola szagimnáziumának igazgatója elmondta, hogy 6 ország, közel 30 felsőoktatási intézménye vett részt a konferencián. Továbbá 208 előadást regisztráltak <https://karpatalja.ma/>

KÜLSŐ TAGOK AKADÉMIAI SZÉKFoglaló ELŐADÁSAI – Az MTA 1825 youtube csatornájára felkerültek a külső tagok közelmúltbeli akadémiai székfoglaló előadásai: [...] **Paizs Csaba** akadémiai székfoglaló előadására 2023. március 21-én kedden került sor *Biokatalizátorok a szerves kémiai szintézisben* címmel. [...] **Hargittai Eszter** székfoglaló előadását 2023. március 7-én láthatták *Az internet és a társadalmi egyenlőtlenségek* címmel. [...] **Bíró A. Zoltán** akadémiai székfoglaló előadása 2023. március 24-én hangzott el *Lokális társadalom vidéki térségben* címmel, az előadástól készült videó hamarosan elérhető lesz a csatornán... <https://www.youtube.com/>

„ZÖLDSZÖVETSÉGBEN” DOLGOZIK FENNTARTHATÓ STRATÉGIÁN A NAGYVÁRADI ÁLLAMI EGYETEM – Összehangolt egyetemi képzés és akár közös diploma is lehet az eredménye annak az egyetemi szövetségnek, amelynek a Nagyváradai Állami Egyetem is tagjává vált. **Constanin Bungău** rektor hétfői sajtótájékoztatóján ismertette, hogy az EU Green Európai Szövetség tagjaként hosszútávon fenntartható akadémiai képzést céloznak. A kilenc tagú szövetségben franciaországi, írországi, portugáliai, spanyolországi, svédországi, németországi, olaszországi és lengyelországi felsőoktatási intézményekkel társultak, szövetségük révén pedig az Európai

Uniós pályázatok elbírálásakor előnyt élveznek. „A szövetség költségvetése 15 millió euró négy évre. Ebből mintegy 1,3 millió euró jut a váradi egyetemnek. Idén 400 ezer eurót kaptunk, és ugyanennyit kapunk majd a tanügyminisztériumtól is” – tájékoztatott a rektor <https://maszol.ro/>

NYELVI KÖZVETÍTÉS A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN A PANDÉMIA IDEJÉN – Ezzel a címmel adott ki tanulmánykötetet az eszéki Glotta Nyelvi Intézet, amely a IV. Kommunikáció és nyelv című konferencián elhangzott előadásokat tartalmazza. A kötetben fordítás és tolmácsolás témakörében olvashatunk írásokat szakma jeles képviselőitől <https://kepesujsag.com/>



NEMZETKÖZI AKKREDITÁCIÓS TANÚSÍTVÁNYT KAPOTT A II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA – Néhány nappal ezelőtt adta át Csépe Valéria, a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB) elnöke Orosz Ildikónak és Csernicskó Istvánnak azt a hivatalos dokumentumot, amely igazolja, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola akkreditált felsőoktatási intézmény – „...Az intézményi akkreditáció a felsőoktatási intézmények vonatkozásában egy olyan külső értékelés, amely azt állapítja meg, hogy az adott egyetemen vagy főiskolán megfelelőek-e, jól működnek-e a belső minőségbiztosítási eljárások. Magyarán egy ilyen eljárás során az erre felhatalmazott hatóság, testület, intézmény vagy ügynökség felméri, hogy a vizsgált felsőoktatási intézmény mindent megtesz-e annak érdekében, hogy az ott folyó tevékenység a lehető legmagasabb színvonalú legyen, illetve hogy az egyetem, főiskola működése megfelel-e a nemzetközi, jelen esetben az európai felsőoktatással szemben támasztott minőségi elvárásoknak és követelményeknek ...” mondta Csernicskó István rektor <https://kmf.uz.ua/>

MEGJELENT A KÖZÉP-EURÓPA. REGIONÁLIS ÉS NEMZETI STRUKTÚRÁK, ELITEK, EMLÉKEZETPOLITIKA CÍMŰ KÖTET (a Kolozsvári Magyar Történeti Intézet évkönyve). Főszerkesztő: Hunyadi Attila, az MTA köztestületének külső tagja és Lönhárt Tamás <http://kmti.hiphi.ubbcluj.ro/>

KULTURÁLIS SOKK - MI A KULTURÁLIS SOKSZÍNŰSÉG ÉS MIRE KELL AZ NEKÜNK? INTERAKTÍV WORKSHOP – A MAGYAR NÉPRAJZ ÉS ANTROPOLÓGIA INTÉZET SZÉKELYFÖLDI KÖRÚTJA – Mi sokkol bennünket az idegen kultúrákban? Mi az, ami az idegeneket sokkolhatja a mi kultúránkban? Mit esznek mások – de miket eszünk mi? Hogyan gondolkodnak mások a higiénéről – és hogyan gondolkodunk mi? Miért járunk meztelenül? A workshop ilyen és ehhez hasonló felvetéseken keresztül világított rá arra, hogy miért számítunk mi magunk is egzotikusnak, és arra a kérdésre is válaszolt, hogy miért is kell manapság ezeken a problémákon eltűnődnünk <https://kab.ro/>

A JOURNAL OF CLINICAL MONITORING AND COMPUTING FOLYÓIRATBAN JELENT MEG Bodó Mihálynak¹, az MTA külső köztestületi tagjának társszerzőkkel együtt írt *Noninvasive neuromonitoring with rheoencephalography: a case report* című tanulmánya <https://link.springer.com/>

DISKURZUS, KULTÚRA, REPREZENTÁCIÓ III. – KONFERENCIA – A Sapientia EMTE Csíkszeredai Kara, Humántudományok Tanszéke, a Kultúrák Kölsönhatások Kutatóközpont rendezésében került sor a *Diskurzus, kultúra, reprezentáció III.* című nemzetközi konferenciára Csíkszeredában, az egyetem campusán – A modernitás hajnalán Giambattista Vico vagy Herder már megfogalmazta a gondolatot, melyet a kortárs elméletírók is folytatnak George Steinertől David Damroschon át Jacques Derridáig, hogy az önmegismerés

¹ Michael Bodo – 1Ochsner Medical Center, New Orleans, LA, USA, Uniformed Services University of the Health Sciences, Bethesda, MD, USA

a másik tanulmányozásán keresztül érhető el, hogy a különböző nyelvek és kultúrák folytonos kapcsolata termékenyítőleg hat egymásra. A konferencia célja az, hogy a humán tudományok (irodalom- és kultúratudomány, filmtudomány, nyelvészet, diskurzuselemzés, pragmatika, szociolingvisztika) kutatóit összehozza, hogy megosszák egymással tapasztalataikat, és elősegítsék a diskurzus, a kultúra és a reprezentáció fogalmihoz kapcsolódó további együttműködést és eszmecserét <https://kab.ro/>



YOUTUBE CSATORNA A SZÉKELYFÖLDI TÉRSÉG TÁRSADALMI FOLYAMATAIRÓL! – A vidéki térségekre irányuló szakmai, közéleti figyelem egyre fokozódik. Ezt többen a globalizációra adott egyfajta válaszként is értelmezik. Mi történik a vidékkel? Változik, stagnál vagy végérvényesen perifériára szorul? A vidékkutatás kérdése az, hogy milyen folyamatok jellemzik a vidéki térség egészét vagy kisebb egységeit. Miből, hogyan élnek a családok? Terveznek, kívánnak, sodródhatnak vagy tartósan kiegyeznek a számukra adott és elérhető társadalmi-gazdasági környezettel? A helyi közösségek erősödnek vagy leépülnek? Milyen célból gyarapodnak az ünnepek és a jelképek? Hogyan épül be tartósan a családok szerkezetébe a külföldi munka? Hogyan működnek a vezető szerepek? Mi történik az innovációs kísérletekkel? Tudásfüggő-e a térség vagy tudástermelő? Ezek a folyamatok alkotják mindennapi környezetet a székelyföldi térségben is, mégis keveset beszélnek róluk. Most induló YouTube csatorna anyagai egy-egy témára hívják fel a figyelmet. Elsősorban azokhoz szólnak, akik a mindennapi híreken és a személyes tapasztalatokon túl is érdeklődnek a térség társadalmi folyamatai iránt <https://kamintezet.ro/>

MUNKAMIGRÁCIÓ - KUTATÁSI TAPASZTALATOK – A munkamigráció egyike a székelyföldi térség legfontosabb társadalmi folyamatainak, ez a térség több mint száz éve a munkaerő mobilitás kibocsátó közege. A munkamigráció az 1989-es romániai rendszerváltást követően fölerősödött, módzatait, célpontjait, funkcióit illetően sokarcú, dinamikus folyamattá vált. **Bodó Julianna** a csíkszeredai KAM Intézet egyik legrégebbi és leghosszabb ideje zajló kutatási programját mutatja be. Szerkesztésében az elmúlt három évtized során készített elemzéseiből most készült egy válogatás (Migráció és életforma a székelyföldi térségben. Átmenetek sorozat. Státus Kiadó, Csíkszereda) amely a DOMUS Program támogatásával jelent meg <https://kab.ro/>

CLIMATEMED PROJEKT MAROSVÁSÁRHELYEN – Marosvásárhelyen egy tudományos ülés keretében mutatták be a ClimateMed projektet, amelynek címe „*Developing new curriculum outlines and learning materials on climate change's health impacts for medical schools*” <https://kab.ro/>

LINGUISTIC DIVERSITY IN MEDIA AND STATE LANGUAGE PROFICIENCIES: EVIDENCE FROM HUNGARIAN MINORITY REGIONS IN CENTRAL-EASTERN EUROPE címmel jelent meg **Csata Zsombor, Betty Compton, Amy H. Liu és Papp Z. Attila** közös tanulmánya² – A médiapiac liberalizációja, a technológiai változások és a határon túliak számára egyre inkluzívabb médiapolitika miatt a magyarországi médiatartalmak a rendszerváltást követően fokozatosan elérhetőekké váltak a szomszédos országokban élő kisebbségi magyarok számára is. A tanulmányban egy 2001-ben és egy 2015-ben készült szociológiai felmérés adatait hasonlítjuk össze annak a vizsgálatára, hogy van-e kapcsolat a magyar médiatartalmak fogyasztása és a többségi nyelv ismerete között. Az eredmények azt mutatják, hogy a magyarországi médiakitettség növekedésével párhuzamosan – minden egyéb tényező hatásának a kiszűrése után – csökkent a kisebbségi magyar fiatalok többségi nyelvtudása. A médiapiac liberalizálása a globális kínálat kiszélesedésével is járt, aminek a hatására a két EU-s tagállamban (Romániában és Szlovákiában) javult a fiatalok angoltudása. Szerbiában és Ukrajnában viszont ebben nem volt jelentős változás, ami azzal a veszéllyel jár, hogy az EU-n kívüli magyarok nemcsak a – szűkebb

² Zsombor Csata, Betty Compton, Amy H. Liu, Attila Papp Z.

[Linguistic diversity in media and state language proficiencies: evidence from Hungarian minority regions in central-Eastern Europe](#)
REGIONAL AND FEDERAL STUDIES DOI: 10.1080/13597566.2022.2153452

régiójukon kívüli – állami intézményektől szigetelődhetnek el, hanem a globális folyamatoktól is. A tanulmány egy további hozadéka abban rejlik, hogy a médiafogyasztás és nyelvtudás kapcsolatának a vizsgálatában sikerült leválasztani az endogén kitettség és az egzogén szelekció hatásait. Tehát nemcsak az igazolódott, hogy a magyar nyelvű médiafogyasztással párhuzamosan csökken az államnyelv ismerete, hanem az is, hogy akik korlátozottan beszélnek a többség nyelvét, azok nagyobb arányban keresik és fogyasztják az anyanyelvükön elérhető tartalmakat <https://kab.ro/>

SZÜKSÉG VOLNA KÖZPONTI ERDÉLYI MAGYAR KÖNYVTÁRRÁ ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONTRA – BÁRDI NÁNDOR TÖRTÉNÉSZ A DIGITÁLIS ADATBANK MÚLTJÁRÓL ÉS JÖVŐJÉRŐL – Központi erdélyi magyar könyvtár és dokumentációs központ létrehozásának fontosságát hangsúlyozza **Bárdi Nándor** magyarországi történész, az Erdélyi Magyar Elektronikus Könyvtár szakmai programfelelőse. A romániai magyar kisebbség történetének kiváló ismerőjével az adatbank létrehozásának körülményeiről és szükségességéről, annak fontosságáról, illetve a működésével kapcsolatos újdonságokról beszélgettünk. **Bárdi Nándor** szerint az adatbank erejéhez mérten azokat a dokumentációs feladatokat próbálja ellátni, amelyeket a mai napig hiányzó erdélyi központi magyar könyvtár és dokumentációs központ tájékoztató, illetve online szolgáltatásának kellene biztosítania. Ugyanakkor kiemelte, miközben a közösségi média meghatározó lett a véleményalkotásban, fontos a kor tudományosságának szintjén álló tájékoztató pontokat szervezni, s az adatbanknak ilyen szerepe lehet <http://szabadsag.ro/>

Várható események, felhívások

A KOLOZSVÁRI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG ARTES LIBERALES SOROZATÁNAK KÖVETKEZŐ ALKALMA – Az egészségfenntartó hatóanyagtartalom növelésének lehetőségei természetett növényeknél – **Fodorpataki László** egyetemi tanár, (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Kertészmérnöki Tanszék) előadása – A korszerű növénytermesztésben nem csak a növényi termékek mennyisége, hanem a fogyasztók egészsége szempontjából a belső összetételi minőség is fontos – Időpont: 2023. május 4-én 18.00 órától – **Zoom link** – **YouTube link** – **Esemény link** – A **KAB Instagram** oldala <https://kab.ro/>

Portré

INTERJÚ KOCSIS KÁROLY AKADÉMIKUSSAL, AZ MTA MTK EB ELNÖKÉVEL – A Széchenyi-díjjal kitüntetett **Kocsis Károly** geográfus, a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság (MTA MTK EB) elnöke nem csupán geográfusként foglalkozik a Kárpát-medence nemzetiségeinek etnikai és földrajzi vizsgálatával, hanem a térség magyar tudományossága is szívügye. A Kossuth Rádióban 2023. április 17-én vele készült **interjú itt** hallgatható meg <https://www.eme.ro/>

Kérjük szíves közreműködésüket abban, hogy a tájékoztató azon részei, amelyek a kutatóhely számára relevánsak, megküldésre kerüljenek annak vezetőjéhez, illetve minden érdeklődő és érdekelt munkatárs részére.

Együttműködésüket köszönjük!